

FORMAREA PROFESORULUI-MUZICIAN PENTRU INSTRUIREA COPILOR SUPRADOTAȚI

Tatiana BULARGA

Universitatea de Stat din Bălți „Alec Russo”

The present material is a presentation of some essential positions of the Concept for the university's formation of the teacher of musical education which is competent in education of gifted/talented children. The Concept's elements related in this article are called to show the most important objectives of professional training of the future teacher for gifted pupils including: professional competences; personal characteristics; basic attitudes.

Copiii dotații și supradotați, dispunând de abilitatea de a fi creatori ai valorilor în diverse domenii ale artei și științei, conceptori de idei avansate, reprezintă potențialul progresiv al societății. Ofertele serviciilor educaționale propuse în măsură neesențială acestei categorii de elevi se soldează cu pierderi sociale considerabile. Asemenea situație poate fi evitată, mai ales în cadrul educației artistice, datorită aplicării unui program de pregătire specială a profesorului-muzician în perioada cursurilor universitare și de formare. În acest context, la Facultatea Muzică și Pedagogie Muzicală a universității bălțene se efectuează în mod sistemic cercetări asupra problemei pregătirii profesorilor de educație muzicală pentru instruirea elevilor cu potențialități muzicale speciale/avansate. Unul dintre elementele esențiale în fundamentarea teoretică a cadrului universitar de formare a profesorilor pentru categoria de elevi dotați îl reprezintă *conceptul* respectiv.

Având la bază studiile și tradițiile educației/instruirii elevilor dotați existente în Europa și SUA, *Conceptul de formare a specialiștilor în problema instruirii elevilor dotați muzical* debutează în Republica Moldova cu o viziune adaptată la condițiile învățământului național preuniversitar, universitar și postuniversitar.

În articolul de față sunt propuse unele poziții esențiale ale conceptului vizavi de strategia formării profesorului-muzician, care să fie competent în problema instruirii elevilor dotați muzical, și anume, *finalitățile specifice* ale procesului desemnat. Conceptul în cauză este chemat să contribuie la reformarea situației actuale în instruirea/educarea elevilor dotați muzical în învățământul școlar general și special. Despre valențele constructive ale conceptului va fi posibil a judeca în urma analizei situației existente în domeniul instruirii elevilor dotați muzical, ca rezultat al implementării conceptului în cadrul instituțiilor pedagogice.

Principalul teren de implementare a conceptului îl constituie Facultatea de Muzică și Pedagogie Muzicală a Universității de Stat „Alec Russo”, care vizează formarea specialistului în domeniul de față în mod sistemic la nivel universitar și postuniversitar și reprezintă centrul teritorial de perfecționare a cadrelor didactice școlare care au obținut calificarea respectivă până la implementarea conceptului și care pot fi specializați în domeniul instruirii diferențiate a elevilor dotați muzical.

Varianta adaptată a conceptului (unele elemente ale conceptului) poate fi aplicată în scopul formării la viitorii profesori a viziunii adecvate vizavi de specificul instruirii/educării copiilor/elevilor dotați, de către Facultatea de Pedagogie și Psihologie a USB; instituțiile de învățământ superior ce dispun de facultăți de pedagogie care vizează formarea specialistului din învățământul preșcolar și primar, unde educația muzicală constituie una dintre disciplinele curriculare; colegiile pedagogice din republică care reprezintă nivelul preuniversitar de formare a profesorilor.

Activitatea specialistului în problema vizată ține de instruirea/educarea elevilor dotați/supradotați muzical în cadrul învățământului general (gimnazii, licee), cu extinderi curriculare și extracurriculare, și cel special muzical-artistic (școli, studii de muzică/arte pentru copii). Specificul activității profesorului cu elevii dotați și supradotați constă în necesitatea depistării, sprijinirii și stimulării elevilor înzestrați cu capacități superioare, preponderent, în grupurile eterogene, fapt ce confirmă o dată în plus actualitatea prezenței la profesor a însușirilor care vor fi menționate în continuare.

Finalitățile specifice ale procesului de formare a profesorului pentru elevii dotați

Înainte de a da citire finalităților specifice ale procesului de formare a profesorului pentru elevii dotați care, de asemenea, pot fi numite *însușiri/calități și competențe eficiente* în instruirea dotaților, este oportun a desemna un aspect semnificativ. Așadar, deseori, în contextul vizat apare întrebarea: care trebuie să fie gradul dotării a

însuși profesorului de muzică implicat în instruirea/educarea elevilor înzestrați cu un potențial aptitudinal ridicat? În legătură cu acest aspect, optăm pentru poziția conform căreia un educator bun nu trebuie să aibă, în mod obligatoriu, un grad ridicat al dotării muzicale/a talentului pentru muzică (acesta constituie doar o însușire dezirabilă), ci trebuie să știe a identifica, a valorifica, a dezvolta capacitatea discipolilor săi, să dispună de calități comportamentale care vor facilita atingerea obiectivelor educaționale. De asemenea, e nevoie a preciza că finalitățile specifice, care vor urma, sunt generice pentru toate disciplinele/cursurile universitare orientate spre formarea profesorului elevilor dotați muzical, fiind totodată generice pentru diverse niveluri de învățământ (primar, gimnazial, liceal), mediu (urban, rural), specificul grupului de elevi (omogen, eterogen), treapta de formare profesională (universitară, postuniversitară).

Analiza studiilor de referință în literatura de specialitate a permis să formulăm **competențele și însușirile eficiente** ale profesorului pentru elevii dotați muzical după cum urmează:

Sub aspectul competențelor profesionale profesorul elevilor dotați trebuie:

- să fie competent în domeniul artei muzicale¹;
- să faciliteze procesul instructiv-educativ (în acest context se impun următoarele funcții/competențe: a) crearea și menținerea în cadrul grupului de elevi a atmosferei comunicative pozitive; b) utilizarea flexibilă a timpului și programului de învățământ atât în cadrul orelor de curs, cât și în afara acestora, în dependență de necesitățile, interesele, aptitudinile speciale și particularitățile psihologice generale ale elevilor);
- să identifice adecvat aptitudinile elevilor;
- să știe a colabora efectiv cu părinții elevilor dotați;
- să fie capabil a diagnostica și a depăși dificultățile de adaptare la procesul educațional a elevilor cu necesități muzicale speciale;
- să utilizeze creativ și individualizat activitățile muzicale și tehnologiile educaționale;
- să aibă abilități de proiectare a programelor individualizate de studiu, centrate pe necesitățile personale ale elevilor dotați muzical;
- să înțeleagă problemele speciale ale elevilor dotați muzical/talentați pentru muzică;
- să fie capabil a încuraja elevii în dificultate și a aprecia adecvat succesul.

Din punctul de vedere al însușirilor personale, profesorul pentru elevii dotați urmează:

- să se deosebească printr-o independență a gândirii;
- să fie empatic (intuiție și anticipare);
- să dispună de flexibilitate personală;
- să fie democratic, respectuos față de unicitatea fiecărui elev;
- să fie entuziast, creativ, inovativ;
- să fie punctual, responsabil și perseverent față de activitatea sa;
- să exerseze un comportament amabil, politicos, sociabil.

Atitudini dominante ale profesorului elevilor dotați:

- interese diversificate ce țin de domenii variate ale artei, culturii, științei;
- deschidere față de tendințe, idei noi;
- atitudine interesată față de performanțele elevilor;

¹ *Competențe specifice domeniului de educație muzicală (licență)*

Absolventul va fi capabil:

- să cultive la elevi o atitudine emoțională și conștientă față de arta muzicală, alte genuri de artă;
- să dirijeze dezvoltarea necesităților muzical-estetice, a gustului artistic și a interesului față de muzică, de artă în general;
- să contribuie la cultivarea prin muzică (artă) a lumii spirituale și a calităților morale ale elevilor;
- să promoveze diverse activități muzicale (artistice) în afara orelor de curs după interesele elevilor;
- să evalueze adecvat, reieșind din specificul artei, rezultatele școlare, aptitudinile și cultura muzical-artistice a elevilor;
- să cultive la elevi deprinderi de muncă independentă în studierea artei, inclusiv arta de a asculta muzica;
- să posede arta interpretării vocale, instrumentale, dirijorale, coregrafice;
- să analizeze, să generalizeze și să împărtășească experiența pedagogică avansată, să-și cultive deprinderi de autoinstruire continuă;
- să posede abilități în tehnologiile educaționale, comunicare muzicală și prin muzică;
- să posede capacități de predare-învățare-evaluare;
- să proiecteze strategii didactice muzicală din perspectiva exigențelor contemporane în învățământul formativ-dezvoltativ;
- să analizeze conceptele, tendințele și direcțiile de dezvoltare a pedagogiei muzicale contemporane (I.Gagim, M. Tetelea, M.Morari. Standardul de formare profesională. 2007, p.5-6).

- opțiunea pentru învățământul dezvoltativ-formativ;
- opțiunea pentru instruire/educație diferențiată;
- necesitatea internă de cunoaștere și autoperfecționare continuă.

Oportunitatea pregătirii speciale a profesorilor pentru clasele cu elevi dotați muzical poate fi argumentată din punctul de vedere a mai multor aspecte. Vom menționa doar unul dintre acestea, care este determinant pentru întregul sistem al instruirii/educației copiilor cu necesități muzicale speciale. Astfel, s-a dovedit că prezența la copil a gradului ridicat al dotării muzicale, deși identificat adecvat și de timpuriu, nu determină în mod obligatoriu atingerea performanțelor muzical-artistice înalte, deoarece, frecvent, profesorii care nu au nivelul cerut de pregătire nu pot asigura programul educațional optim pentru categoria dată de copii.

Programul de formare a specialiștilor în problema instruirii elevilor dotați muzical la nivel universitar și post-universitar în cadrul Facultății Muzică și Pedagogie Muzicală urmărește atingerea finalităților trasate anterior, care fiind sintetizate se pot reduce la conștientizarea de către profesori a structurii, caracteristicilor și nivelurilor dotării muzicale/talentului pentru muzică; operarea cu tehnicile de constatare a aptitudinilor muzicale; soluționarea situațiilor psihosociale legate de școlarizarea elevilor dotați/talentați; formarea competențelor pentru instruirea efectivă a acestei categorii de elevi.

Bibliografie:

1. Выготский Л. Педагогическая психология / Под ред. В.Давыдова. - Москва: Педагогика, 1991.
2. Stănescu M.-L. Instruirea diferențiată a elevilor supradotați. - Iași: Polirom, 2002.
3. Jigău M. Copiii supradotați. - București: S.A. Știință și Tehnică, 1994.
4. Stănescu M.-L. Instruirea diferențiată a elevilor supradotați/ M.-L.Stănescu. - Iași: Polirom, 2002. -216 p.
5. Pavelcu V. Cunoașterea de sine și cunoașterea personalității/ V.Pavelcu. Editura Didactică și Pedagogică, 1982. - 380 p.
6. Roșca Al. Aptitudinile/ Al.Roșca, B.Zorgo. - București: Editura Științifică, 1972. - 150 p.
7. Standard de formare profesională / I.Gagim, M.Tetelea, M.Morari. - Bălți, 2007.
8. Todoran D. Individualitate și educație / D.Todoran. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1974. - 400 p.
9. Zisulescu Șt. Aptitudini și talente / Șt.Zisulescu. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971. - 217 p.

Prezentat la 07.05.2007